

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-297-11-43-51>

УДК 332.1:330.59:314.15

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВПО В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Ольшанський О.В., Маслош О.В., Подкуйко В.М.

SOCIO-ECONOMIC POTENTIAL OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN TERRITORIAL INNOVATION DEVELOPMENT

Olshansky O.V., Maslosh O.V., Podkuiko V.M.

У статті досліджено соціально-економічний потенціал внутрішньо переміщених осіб у контексті інноваційного розвитку територій в умовах трансформаційних процесів та регіональних диспропорцій. Обґрунтовано доцільність розгляду внутрішньо переміщених осіб не лише як об'єкта соціальної підтримки, а як важливої компоненти людського капіталу, здатної брати активну участь у реалізації територіальних та інноваційних проєктів розвитку. Акцентовано, що чинні механізми державної підтримки ВПО переважно орієнтовані на соціальні виплати та не враховують потенціал економічно активної частини внутрішньо переміщених осіб.

Методологічною основою дослідження є пілотне анкетне опитування внутрішньо переміщених осіб, результати якого узагальнено з використанням методів групування, порівняльного аналізу та розрахунку відносних показників. У межах дослідження проаналізовано соціально-демографічні характеристики респондентів, їх освітній і професійний потенціал, рівень готовності до участі в територіальних та інноваційних проєктах, а також мотиваційні чинники й бар'єри економічної інтеграції у приймаючих громадах.

Результати дослідження свідчать про наявність значного прошарку економічно активних внутрішньо переміщених осіб з різноплановими професійними компетенціями та відносно високим рівнем готовності до участі у спільній економічній діяльності.

Встановлено, що ключовими чинниками залучення ВПО до територіальних проєктів є стабільність зайнятості, доступність житлових умов або реалістичні перспективи їх отримання, тоді як основними бар'єрами залишаються житлові проблеми, невизначеність умов праці та економічних перспектив. Зроблено висновок про доцільність

використання комплексних територіальних проєктів як інструменту інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади, посилення інноваційного потенціалу територій та формування передумов сталого соціально-економічного розвитку на місцевому рівні.

Обґрунтовано, що результати дослідження можуть слугувати аналітичною основою для розроблення місцевих програм економічної інтеграції ВПО, формування регіональних стратегій інноваційного розвитку.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи; соціально-економічний потенціал; людський капітал; інноваційний розвиток територій; територіальні проєкти

Вступ. Повномасштабна збройна агресія проти України спричинила масштабні соціально-економічні трансформації, одним із ключових проявів яких стало різке зростання чисельності внутрішньо переміщених осіб (ВПО). За даними міжнародних організацій та національних інституцій, внутрішнє переміщення набуло системного характеру та істотно вплинуло на структуру регіональних ринків праці, демографічний баланс територій і доступність людського капіталу [1-2]. У цих умовах ВПО дедалі частіше розглядаються не лише як соціально вразлива категорія населення, а і як потенційно важливий ресурс соціально-економічного та інноваційного розвитку територій.

У сучасній економічній науці людський капітал визнається одним із ключових чинників економічного зростання,

конкурентоспроможності регіонів та формування інноваційних екосистем [3-4]. Освітній рівень, професійні компетентності, підприємницький досвід і мотивація до самореалізації визначають здатність територій адаптуватися до структурних змін та впроваджувати інноваційні рішення. У цьому контексті внутрішньо переміщені особи, значна частина яких має вищу або професійну освіту, досвід роботи в промисловості, сфері послуг, науці чи підприємстві, можуть розглядатися як носії вагомого соціально-економічного потенціалу [5].

Водночас регіональний розвиток України в умовах війни та післявоєнного відновлення характеризується низкою викликів, серед яких: дисбаланс ринків праці, дефіцит кваліфікованих кадрів, обмеженість інвестиційних ресурсів, зростання навантаження на соціальну інфраструктуру та потреба у формуванні нових моделей просторового розвитку [6-7]. Особливої актуальності набуває пошук інструментів інтеграції ВПО у приймаючі громади не лише через соціальну підтримку, а й шляхом залучення до економічної діяльності, підприємницьких ініціатив та інноваційних проєктів розвитку територій.

Інноваційний розвиток територій передбачає формування сприятливого середовища для створення та впровадження нових технологій, організаційних рішень і бізнес-моделей, що, своєю чергою, потребує наявності людського капіталу відповідної якості [7-8]. У цьому аспекті внутрішньо переміщені особи можуть відігравати подвійну роль: з одного боку - як суб'єкти, що потребують адаптації та стабільних умов проживання, з іншого - як активні учасники інноваційних процесів, здатні посилити економічний потенціал приймаючих територій.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам внутрішнього переміщення, соціальної інтеграції ВПО, розвитку людського капіталу та інноваційного розвитку регіонів, питання комплексної оцінки соціально-економічного потенціалу ВПО саме в контексті їх участі в інноваційному розвитку територій залишається недостатньо дослідженим. Особливо це стосується емпіричних досліджень, заснованих на анкетуванні ВПО та аналізі їх готовності до участі в інноваційних проєктах, мотиваційних чинників, очікувань і бар'єрів інтеграції.

Зазначене зумовлює актуальність даного дослідження, спрямованого на обґрунтування

ролі внутрішньо переміщених осіб як важливого елемента людського капіталу інноваційного розвитку територій та формування практичних підходів до ефективного використання їх соціально-економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика внутрішнього переміщення населення набула значного поширення у наукових дослідженнях у зв'язку з воєнними конфліктами, гуманітарними кризами та трансформаціями соціально-економічних систем. У вітчизняних та закордонних працях внутрішньо переміщені особи розглядаються переважно як соціально вразлива категорія, що потребує державної підтримки, соціального захисту та адаптації до нових умов проживання.

Значна частина досліджень присвячена аналізу соціально-економічних наслідків внутрішнього переміщення для регіонів приймання. Зокрема, у працях українських науковців розглядаються питання впливу ВПО на регіональні ринки праці, соціальну інфраструктуру, бюджетне навантаження та демографічну структуру територій. Автори наголошують, що концентрація ВПО в окремих регіонах створює як додаткові ризики, так і потенційні можливості для економічного розвитку за умови ефективної політики інтеграції [7-8].

Окремий напрям досліджень пов'язаний з оцінкою людського капіталу як ключового фактора економічного зростання та конкурентоспроможності регіонів. У класичних та сучасних економічних теоріях людський капітал трактується як сукупність знань, навичок, компетентностей та мотивацій, що формують здатність економічних агентів створювати додану вартість та впроваджувати інновації [4]. У контексті регіонального розвитку підкреслюється, що саме якісні характеристики людського капіталу визначають інноваційний потенціал територій, особливо в умовах структурних змін та кризових явищ [8].

У міжнародних дослідженнях, зокрема аналітичних звітах Світового банку та Міжнародної організації з міграції [1-3], акцентується увага на необхідності переходу від суто соціальної підтримки ВПО до моделей їх економічної інтеграції, що включають зайнятість, підприємництво та участь у місцевому розвитку. Такі підходи розглядаються як інструмент не лише зниження соціальної напруги, а й стимулювання економічної активності на приймаючих територіях.

Разом із тим, у наукових публікаціях недостатньо системно досліджується питання залучення внутрішньо переміщених осіб саме до інноваційних проєктів розвитку територій [7]. Більшість робіт зосереджена на проблемах зайнятості ВПО у традиційних секторах економіки, тоді як їх потенційна роль у формуванні інноваційних екосистем, розвитку підприємницьких ініціатив, індустріальних парків та територіальних проєктів нового типу залишається фрагментарно висвітленою.

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про наявність значного теоретичного та прикладного доробку у сфері дослідження внутрішнього переміщення, людського капіталу та регіонального розвитку. Водночас бракує емпіричних досліджень, спрямованих на комплексну оцінку соціально-економічного потенціалу ВПО в контексті їх готовності та мотивації до участі в інноваційному розвитку територій, що й зумовлює необхідність проведення даного дослідження.

Метою статті є оцінка соціально-економічного потенціалу внутрішньо переміщених осіб у контексті інноваційного розвитку територій на основі результатів пілотного анкетного дослідження та обґрунтування можливостей їх залучення до територіальних проєктів розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан внутрішньо переміщених осіб в Україні характеризується поєднанням високого рівня соціально-економічної вразливості та значного нереалізованого людського потенціалу. Попри задекларовану на рівні державної політики необхідність підтримки ВПО, практичні механізми їх економічної інтеграції залишаються фрагментарними та переважно орієнтованими на соціальну допомогу, а не на залучення до активної економічної діяльності.

Особливо складною є ситуація економічно активних внутрішньо переміщених осіб, які намагаються інтегруватися в приймаючі громади шляхом працевлаштування або самозайнятості. У багатьох випадках такі особи втрачають право на державні соціальні виплати через перевищення мінімального рівня доходів, водночас залишаючись поза системними програмами підтримки зайнятості, підприємництва чи відновлення бізнесу. За відсутності власного житла та зруйнованого або втраченого бізнесу на попередньому місці проживання, ці ВПО опиняються у ситуації підвищених економічних ризиків та обмежених

можливостей накопичення фінансового капіталу.

Таким чином, значна частина внутрішньо переміщених осіб фактично залишається поза межами цільових програм державної підтримки: вони не належать до категорії соціально незахищених, але й не мають достатніх ресурсів для самостійного економічного відновлення. Це створює парадоксальну ситуацію, за якої економічно активні ВПО, що потенційно можуть стати драйверами розвитку територій, залишаються недоінтегрованими у місцеві економічні процеси.

Водночас у сучасних умовах регіонального розвитку зростає роль територіальних проєктів, орієнтованих на поєднання економічної активності, зайнятості та соціальної інтеграції населення. У контексті структурних трансформацій економіки, воєнних втрат виробничого потенціалу та нерівномірного розміщення людського капіталу такі проєкти розглядаються як інструмент активізації місцевого розвитку, що дозволяє поєднати інтереси громад, бізнесу та економічно активного населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб.

До найбільш поширених форм територіальних проєктів належать індустріальні парки, інноваційні та виробничі кластери, бізнес-інкубатори, центри підтримки підприємництва, а також комплексні ініціативи просторового розвитку, що передбачають поєднання виробничої, житлової та соціальної інфраструктури. Їх спільною ознакою є створення організованого економічного простору, у межах якого формуються робочі місця, умови для започаткування власної справи, доступ до інфраструктури, навчання та інституційної підтримки. Саме такі характеристики роблять територіальні проєкти потенційно ефективним механізмом інтеграції ВПО у приймаючі громади.

У цьому контексті територіальні проєкти доцільно розглядати як потенційно ефективний інструмент інтеграції ВПО у приймаючі громади та практичного використання їх соціально-економічного потенціалу.

Крім того, подібні проєкти можуть виступати платформою для поєднання економічних інтересів ВПО та стратегічних цілей розвитку громад, зокрема у сферах інновацій, переробної промисловості, малого і середнього бізнесу, креативних індустрій. За умови належного інституційного супроводу такі проєкти здатні трансформувати вимушене

внутрішнє переміщення з фактора соціально-економічного навантаження у джерело розвитку, забезпечуючи довгостроковий ефект як для самих ВПО, так і для приймаючих територій.

Разом із тим ефективність таких регіональних проєктів значною мірою залежить від відповідності їхніх параметрів реальним потребам, мотиваціям та очікуванням внутрішньо переміщених осіб. Недостатнє врахування соціально-економічних характеристик ВПО може знизити результативність навіть інституційно добре спроектованих ініціатив. У зв'язку з цим актуалізується потреба в отриманні емпіричних даних щодо структури, потенціалу та готовності ВПО до участі в інноваційних територіальних проєктах.

За таких умов виникає об'єктивна потреба у поглибленій емпіричній оцінці соціально-економічного потенціалу внутрішньо переміщених осіб, зокрема їх освітнього та професійного рівня, мотивації до участі в інноваційних проєктах, очікувань щодо умов проживання та зайнятості, а також бар'єрів економічної інтеграції. Саме це зумовило доцільність проведення анкетного дослідження, результати якого дозволяють обґрунтувати напрями більш ефективного залучення ВПО до інноваційного розвитку територій.

Для досягнення мети дослідження було розроблено анкету, спрямовану на оцінку соціально-економічного потенціалу внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та їх готовності до участі в інноваційних проєктах розвитку територій. Опитування проведено серед ВПО, які проживають у приймаючих громадах та виявили зацікавленість у можливостях економічної діяльності й територіальної інтеграції.

Це дослідження має пілотний характер і спрямоване на первинну оцінку потенціалу ВПО та апробацію інструментарію збору емпіричних даних. Обмежений обсяг вибірки зумовлений специфікою етапу дослідження й не знижує аналітичної цінності результатів, використаних для виявлення ключових тенденцій і формування напрямів подальших наукових розвідок.

Респонденти відповідали на запитання від власного імені, водночас окремі блоки анкети стосувалися характеристик їхніх домогосподарств і сімейного складу. Опитувальник включав блоки щодо соціально-демографічних рис, рівня освіти, професійної підготовки, досвіду трудової діяльності, а також

очікувань і бар'єрів щодо умов зайнятості та проживання. Прямий збір даних забезпечив отримання необхідної первинної емпіричної інформації для подальшого аналізу.

Обробку результатів проведено з використанням методів узагальнення, групування, порівняльного аналізу та розрахунку відносних показників. Отримані дані використано для характеристики соціально-економічного потенціалу ВПО та можливостей його залучення в контексті інноваційного розвитку територій. Попри те, що результати не претендують на повну репрезентативність у межах усієї сукупності ВПО, вони дозволяють виявити характерні риси, мотиваційні установки та бар'єри інтеграції економічно активних осіб, що є важливим для обґрунтування регіональних проєктів.

Характеристика вибірки респондентів наведена в табл. 1. Результати свідчать, що серед опитаних переважають особи працездатного віку, що формує значний потенціал для їх залучення до економічної діяльності. Водночас у структурі домогосподарств значну частку становлять сім'ї з дітьми та особи похилого віку. Це вказує на підвищене соціальне навантаження на працюючих членів родин і актуалізує питання поєднання зайнятості з потребами сімейного забезпечення.

Таблиця 1

Соціально-демографічні характеристики внутрішньо переміщених осіб (n = 41)

Показник	Кількість осіб у домогосподарствах респондентів	Частка, %
Вікова структура		
До 25 років	3	7,3
26–35 років	6	14,6
36–45 років	9	22,0
46–55 років	5	12,2
56 років і старше	18	43,9
Склад домогосподарств		
Домогосподарств а з дітьми до 18 років	13	31,7
Домогосподарств а з особами віком 70+	10	24,4
Середня кількість членів родини	2,6	–

Аналіз також підтверджує, що для більшості опитаних характерною є ситуація тривалого перебування у статусі ВПО за відсутності власного житла. За таких умов

стабільна зайнятість та прогнозовані доходи набувають ключового значення для забезпечення економічної стійкості домогосподарств.

Таким чином, соціально-демографічна структура вибірки вказує на наявність значного прошарку економічно активних внутрішньо переміщених осіб, які, з одного боку, мають об'єктивні соціальні обмеження, пов'язані з сімейними зобов'язаннями та житловими умовами, а з іншого - володіють потенціалом до участі в економічній та інноваційній діяльності за умови створення відповідних умов на регіональному рівні.

Оцінка освітнього та професійного потенціалу внутрішньо переміщених осіб є ключовою для визначення можливостей їх залучення до економічної діяльності та участі в територіальних проєктах розвитку. Узагальнені результати анкетного дослідження щодо фахової та професійної структури респондентів наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл внутрішньо переміщених осіб за професійною сферою діяльності (пілотне дослідження, n = 41)

Професійна сфера	Кількість респондентів	Частка, %
Технічні та виробничі спеціальності (технологи, механіки, переробка, промисловість)	12	29,3
Економіка, управління, підприємництво, бухгалтерія	10	24,4
Соціальна сфера та сфера послуг (медицина, торгівля, догляд, сервіс)	8	19,5
Транспорт, логістика, водіння	6	14,6
Освіта, гуманітарні науки, спеціальності	5	12,2
Усього	41	100,0

Результати анкетного дослідження свідчать про наявність у складі внутрішньо переміщених осіб значного професійного різноманіття, що формує потенційну основу для їх залучення до різних форм економічної діяльності на регіональному рівні. Найбільшу частку становлять респонденти з технічними та виробничими спеціальностями, що є особливо важливим у контексті відновлення

промислового потенціалу територій, розвитку індустріальних парків та переробних виробництв.

Суттєвою є також частка осіб з економічною, управлінською та підприємницькою підготовкою, що створює передумови для формування управлінських, організаційних та бізнес-компетенцій у межах територіальних проєктів розвитку. Наявність фахівців соціальної сфери та сфери послуг свідчить про можливість комплексного розвитку територій, орієнтованого не лише на виробництво, а й на забезпечення якості життя, соціальних та сервісних потреб населення.

Таким чином, отримані результати підтверджують, що внутрішньо переміщені особи володіють різноплановим освітнім і професійним потенціалом, який за умов відповідного інституційного та інфраструктурного забезпечення може бути інтегрований у регіональні та територіальні проєкти розвитку. Це посилює аргументацію щодо доцільності використання територіальних ініціатив як платформи для поєднання інтересів ВПО та стратегічних цілей розвитку приймаючих громад.

Визначення рівня готовності внутрішньо переміщених осіб до участі в територіальних та інноваційних проєктах (табл.3) є важливим етапом оцінки можливостей практичного використання їх соціально-економічного потенціалу. На відміну від формальних характеристик, саме готовність до переїзду, участі у спільній діяльності та прийняття довгострокових зобов'язань визначає реалістичність реалізації регіональних ініціатив за участю ВПО.

Таблиця 3

Готовність внутрішньо переміщених осіб до участі в територіальних проєктах розвитку (пілотне дослідження, n = 41)

Показник	Кількість респондентів	Частка, %
Готові переїхати для постійної роботи в межах територіального проєкту	27	65,9
Готові переїхати разом із родиною	22	53,7
Мають досвід роботи в команді або участі у спільних проєктах	31	75,6
Розглядають участь у підприємницькій або виробничій кооперації	24	58,5

Рис. 1. Готовність внутрішньо переміщених осіб до переїзду для участі в територіальних проєктах розвитку

Результати анкетного дослідження свідчать про відносно високий рівень готовності внутрішньо переміщених осіб до участі в територіальних проєктах розвитку. Понад половина респондентів декларують готовність до переїзду з метою постійної зайнятості, а більше половини з них — готовність переїхати разом із родиною. Це є важливим чинником для проєктів, орієнтованих на довгостроковий розвиток територій, оскільки свідчить про потенційну стабільність трудових ресурсів.

Особливо показовим є високий рівень досвіду командної роботи та участі у спільних проєктах, що створює сприятливі передумови для інтеграції ВПО у виробничі, підприємницькі та інноваційні структури. Наявність такого досвіду знижує ризики організаційної дезінтеграції та підвищує ефективність функціонування територіальних ініціатив, зокрема індустріальних парків, кластерів та бізнес-інкубаторів.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що внутрішньо переміщені особи не лише володіють необхідними професійними компетенціями, а й демонструють готовність до активної участі у спільній економічній діяльності. Це підтверджує доцільність розгляду ВПО як активних учасників територіальних та інноваційних проєктів, а не лише як об'єктів соціальної підтримки.

Як показано на рис. 1, переважна частка внутрішньо переміщених осіб демонструє готовність до переїзду з метою участі в територіальних проєктах розвитку, при цьому значна частина респондентів орієнтується на середньострокову перспективу (6–12 місяців), що є важливим з огляду на етапність реалізації регіональних ініціатив.

Для обґрунтування можливостей практичного залучення внутрішньо переміщених осіб до територіальних проєктів розвитку важливим є аналіз чинників, що впливають на їх мотивацію до участі, а також бар'єрів, які стримують прийняття відповідних рішень. Узагальнені результати анкетного дослідження щодо основних мотиваційних чинників і бар'єрів наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Мотиваційні чинники та бар'єри участі внутрішньо переміщених осіб у територіальних проєктах (пілотне дослідження, n = 41)

Чинник	Кількість респондентів	Частка, %
Мотиваційні чинники		
Можливість стабільної зайнятості	32	78,0
Наявність житла або перспективи його отримання	29	70,7
Довгострокова економічна стабільність	27	65,9
Можливість працювати за фахом	25	61,0
Основні бар'єри		
Відсутність доступного житла	30	73,2
Невизначеність умов зайнятості	26	63,4
Недостатній рівень доходів	24	58,5
Соціально-побутові труднощі (інфраструктура, послуги)	19	46,3

Примітка: респонденти могли обирати декілька варіантів відповіді.

Результати анкетного дослідження свідчать, що ключовими мотиваційними чинниками участі внутрішньо переміщених осіб у територіальних проєктах є стабільність зайнятості та наявність житлових умов або чітких перспектив їх отримання. Це підтверджує, що економічні мотиви домінують над короткостроковими соціальними стимулами та формують основу для довгострокової інтеграції ВПО у приймаючі громади.

Водночас основними бар'єрами залишаються проблеми, пов'язані з житлом, невизначеністю умов праці та недостатнім рівнем доходів. Поєднання цих чинників створює ситуацію, за якої навіть економічно активні та професійно підготовлені внутрішньо переміщені особи змушені утримуватися від участі у територіальних ініціативах через високі соціально-економічні ризики.

Аналіз отриманих результатів свідчить, що внутрішньо переміщені особи становлять значний прошарок економічно активного населення з різноплановими професійними компетенціями. Виявлений освітній і професійний потенціал ВПО створює передумови для їх залучення до економічної діяльності на регіональному рівні та участі в реалізації територіальних проєктів.

Разом із тим результати анкетного дослідження показують відносно високий рівень готовності внутрішньо переміщених осіб до участі в територіальних проєктах розвитку, зокрема у форматах, що передбачають довгострокову зайнятість і спільну економічну діяльність.

Отримані результати підтверджують доцільність комплексного підходу до реалізації територіальних проєктів розвитку, який передбачає не лише створення робочих місць, а й формування житлової, соціальної та інфраструктурної складової. Саме така інтегрована модель може забезпечити ефективне залучення внутрішньо переміщених осіб до економічного життя територій та сприяти перетворенню їх соціально-економічного потенціалу на чинник регіонального розвитку.

Висновки. Проведене пілотне дослідження дозволило верифікувати методичний підхід до оцінки соціально-економічного потенціалу внутрішньо переміщених осіб у контексті інноваційного розвитку територій та здійснити первинну апробацію інструментарію збору емпіричних даних. Отримані результати підтверджують

наявність у ВПО вагомого освітнього й професійного потенціалу, зокрема значної частки респондентів із технічними, виробничими, економічними та управлінськими компетенціями, що створює передумови для їх залучення не лише як найманих працівників, а й як суб'єктів підприємницької діяльності в межах територіальних проєктів.

Виявлений високий рівень готовності до участі у спільній економічній діяльності та просторової мобільності респондентів свідчить про доцільність переходу від переважно пасивних форм соціальної підтримки до моделей активного залучення внутрішньо переміщених осіб у формування інноваційних екосистем приймаючих громад. Водночас результати опитування засвідчують, що ключовими чинниками інтеграції ВПО залишаються стабільність зайнятості та доступність житлових умов, тоді як відсутність власного житла є одним з основних бар'єрів економічної активності.

Пілотний характер дослідження зумовлює необхідність подальшого уточнення інструментарію анкетування, зокрема в частині диференціації підприємницьких намірів внутрішньо переміщених осіб та оцінки альтернативних моделей житлового забезпечення. У цілому використання територіальних проєктів розвитку (індустріальних парків, кластерних та комплексних ініціатив) може розглядатися як ефективний інструмент інтеграції ВПО та посилення інноваційного потенціалу територій.

Таким чином, поставлена у статті мета була досягнута шляхом поєднання емпіричної оцінки соціально-економічного потенціалу ВПО та аналізу можливостей його практичної реалізації в межах територіальних проєктів розвитку.

Л і т е р а т у р а

1. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Global Report on Internal Displacement 2023. Geneva : IDMC, 2023. URL: [IDMC | GRID 2023 | 2023 Global Report on Internal Displacement](https://www.internal-displacement.org/global-report-2023/)
2. International Organization for Migration (IOM). Ukraine Internal Displacement Report. Geneva : IOM, 2022–2023. URL: [IOM Ukraine Internal Displacement Report: General Population Survey Round 14 \(October 2023\) - Ukraine | ReliefWeb](https://www.iom.int/publications/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-14-october-2023-ukraine)
3. World Bank. Ukraine: Human Capital and Labor Market Impacts of Forced Displacement. Washington, DC : World Bank, 2022. URL: [The-War-in-Ukraine-and-Human-Capital-Losses.pdf](https://www.worldbank.org/en/publication/ukraine-human-capital-and-labor-market-impacts-of-forced-displacement)

4. Becker G. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis. Chicago : University of Chicago Press, 1993. 412 p.
5. OECD. Innovation and Regional Development. Paris : OECD Publishing, 2019. 216 p. URL: [The Organisation for Economic Co-operation and Development | OECD](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
6. UNDP Ukraine. Pathways to Economic Recovery and Resilience in Ukraine. Kyiv : UNDP, 2023. URL: [Support to the Economic Recovery of Ukraine | United Nations Development Programme](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
7. Шапошникова, І. В., & Пристай, І. Р.. Стратегії та виклики інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*, 2024 (11). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.
8. Ніколенко Г. Б., Панчук М. О., Сторожук В. Г. Роль людського капіталу в стратегії розвитку конкурентоздатних територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. № 11/2025. с .230-237. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230>
8. Nikolenko H. B., Panchuk M. O., Storozhuk V. H. Rol liudskoho kapitalu v stratehii rozvytku konkurentozdatnykh terytorialnykh hromad. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 11/2025. s .230-237. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230>

References

1. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Global Report on Internal Displacement 2023. Geneva : IDMC, 2023. URL: [IDMC | GRID 2023 | 2023 Global Report on Internal Displacement](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
2. International Organization for Migration (IOM). Ukraine Internal Displacement Report. Geneva : IOM, 2022–2023. URL: [IOM Ukraine Internal Displacement Report: General Population Survey Round 14 \(October 2023\) - Ukraine | ReliefWeb](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
3. World Bank. Ukraine: Human Capital and Labor Market Impacts of Forced Displacement. Washington, DC : World Bank, 2022. URL: [The-War-in-Ukraine-and-Human-Capital-Losses.pdf](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
4. Becker G. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis. Chicago : University of Chicago Press, 1993. 412 p.
5. OECD. Innovation and Regional Development. Paris : OECD Publishing, 2019. 216 p. URL: [The Organisation for Economic Co-operation and Development | OECD](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
6. UNDP Ukraine. Pathways to Economic Recovery and Resilience in Ukraine. Kyiv : UNDP, 2023. URL: [Support to the Economic Recovery of Ukraine | United Nations Development Programme](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.11.230)
7. Shaposhnykova, I. V., & Prystai, I. R. (2024). Stratehii ta vyklyky intehratsii vnutrishno peremishchenykh osib u terytorialnykh hromadakh v umovakh voiennoho stanu. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, (11). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.

Olshansky O.V., Maslosh O.V., Podkuiko V.M. Socio-economic potential of internally displaced persons in territorial innovation development

The article explores the socio-economic potential of internally displaced persons in the context of territorial innovative development under conditions of transformational processes and regional disparities. The expediency of considering internally displaced persons not only as recipients of social support but as an important component of human capital capable of actively participating in the implementation of territorial and innovation development projects is substantiated. It is emphasized that the existing mechanisms of state support for internally displaced persons are predominantly oriented toward social payments and do not take into account the potential of the economically active segment of internally displaced persons.

The methodological basis of the study is a pilot questionnaire survey of internally displaced persons, the results of which were generalized using methods of grouping, comparative analysis, and calculation of relative indicators. Within the framework of the study, the socio-demographic characteristics of respondents, their educational and professional potential, the level of readiness to participate in territorial and innovation projects, as well as motivational factors and barriers to economic integration in host communities were analyzed.

The research results indicate the presence of a significant group of economically active internally displaced persons with diverse professional competencies and a relatively high level of readiness to engage in joint economic activities.

It is established that the key factors facilitating the involvement of internally displaced persons in territorial projects include employment stability and the availability of housing or realistic prospects for obtaining it, while the main barriers remain housing problems, uncertainty of employment conditions, and uncertainty of economic prospects. The study concludes that the implementation of integrated territorial projects is an effective instrument for the integration of internally displaced persons into host communities, strengthening the innovative potential of territories, and creating prerequisites for sustainable socio-economic development at the local level.

It is substantiated that the research results may serve as an analytical basis for the development of local programs for the economic integration of internally displaced persons and for the formulation of regional strategies for innovative development.

Keywords: *internally displaced persons; socio-economic potential; human capital; territorial innovative development; territorial projects.*

Ольшанський Олександр Вікторович – д.н. з держ. упр., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Маслош Ольга Володимирівна – к.х.н, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Подкуйко Валерій Миколайович – здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Стаття подана 12.11.2025.